

Styret i LEA BANK ASA
Holbergs gate 21
0166 OSLO

VÅR REFERANSE
23/1278

DERES REFERANSE

DATO
24.11.2023

Tilsynsrapport

Tilsynsrapporten oppsummerer stedlig tilsyn i Lea bank ("banken") 7. - 8. mars 2023. Tilsynet dekket bankens overordnede styrings- og kontrollsystemer, bankens eksponering og risikostyring på kredittområdet, herunder bankens etterlevelse av utlånsforskriften og kundevern, likviditets- og markedsrisiko, samt operasjonell risiko. Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport datert 20. juni 2023 og styrets svar datert 21. august 2023. Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. OVERORDNET STYRING OG KONTROLL

1.1. Strategiske valg, prognoser for vekst og kundevern

Hoveddelen av bankens portefølje er nå utenfor Norge. Finanstilsynet ga i foreløpig tilsynsrapport uttrykk for at Lea bank, som følge av høy og økende andel misligholdte lån, høy kundeavgang ("churn") på lønnsomme kunder og press på marginer, er avhengig av svært høyt nysalg for å oppnå høy inntjening som planlagt. Finanstilsynet påpekte at høy vekst i nysalg ofte innebærer økt risikotaking gjennom negativ seleksjon og/eller svakere lønnsomhet, jf. økt risiko for ytterligere økning i tapene framover.

Finanstilsynet merker seg at det etter styrets oppfatning planlegges for en forsvarlig og lønnsom vekst i brutto utlån, til en akseptabel risiko, i perioden 2023-2025. Styret begrunner dette med at det ikke er økning i budsjettert nysalg i Norge og Finland sammenlignet med historiske tall og at en del av veksten er knyttet til videreutvikling av andre markeder for å diversifisere utlånene og forretningsmodellen. Styret viser også til at forbrukslån er kortsiktig av natur og at en relativt stor andel av utbetalte lån nedbetales eller innfris i løpet av første år. Finanstilsynet noterer at kundeavgang med og uten porteføljesalg knyttet til løpende salg av misligholdte lån ("forward flow-avtaler") hensyntas i bankens budsjetter, men at det ikke budsjetteres for enkeltstående større porteføljesalg av misligholdte lån ("ad-hoc salg"). Finanstilsynet merker seg at etter styrets oppfatning hensyntar bankens tapsmodeller usikkerheten knyttet til forward flow-avtaler og endringer i verdien av porteføljene. Det vises til punkt 2.1 om vurderinger av LGD/kredittap. Finanstilsynet gjentar vurderingen fra foreløpig tilsynsrapport om at høy utlånsvekst øker risikoen for en tiltagende kredittrisiko i bankens utlånsportefølje. Finanstilsynet legger til grunn at styret følger opp utlånsveksten og kredittkvaliteten nøye.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at mange av bankens kunder er særlig sårbare og har høy misligholdrisiko. Samtidig er det satt ambisiøse vekstmål, vide rammer for mislighold og

banken er avhengig av salg av misligholdte porteføljer. I dette ligger det en interessekonflikt som banken må håndtere for å ivareta kravene til kundevern, jf. finansforetaksloven § 16-1 fjerde ledd. Finanstilsynet merker seg at styret mener bankens vekstambisjoner ikke er i strid med finansforetaksloven krav til kundevern og forsvarlig utlånspraksis, men at banken vil øke oppmerksomheten knyttet til forbrukervern. Finanstilsynet kan ikke se av fremlagt dokumentasjon eller enkeltsaker at banken har foretatt tilstrekkelige vurderinger knyttet til forbrukervern og ansvarlig kredittgivning/risikotaking, og opprettholder sin vurdering om at banken ensidig vektlegger lønnsomhet. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at kravene til kundevern blir etterlevd.

1.2. Styringsdokumenter

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at strategien i liten grad er fremover skuende og inneholder få måltall, og at horisonten for strategi- og budsjettperioden bør strekke seg ut over ett år. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at det gjennomføres årlige strategiprosesser og at budsjettmålene strekker seg over ett år, og at det i tillegg benyttes prognosemodeller med 3 års tidshorison, som presenteres årlig for bankens styre. Finanstilsynet noterer at også bankens budsjetter for utlånsvekst vedtas årlig av bankens styre. Finanstilsynet ber styret vurdere å samordne styringsdokumentene.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport på at styrets samlede risikotoleranse ikke fremgår av Overordnet risikopolicy eller bankens strategi. Etter Finanstilsynets oppfatning bør strategi/-policydokumenter tydelig angi bankens risikotoleranse og slik at toleransebeskrivelsen kan danne grunnlag for fastsettelse av rammer og policyregler. Styrets risikotoleranse innenfor de ulike risikoområdene fremgår heller ikke klart av policyen. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken vil oppdatere overordnet risikopolicy basert på tilbakemeldingene fra Finanstilsynet.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens retningslinje for overordnet risikopolicy bør inneholde en beskrivelse av bankens holdninger til ESG-risiko, slik at banken kan identifisere, vurdere, overvåke og kontrollere disse risikoene. Finanstilsynet noterer at banken i henhold til Policy for ESG-strategi skal holde en moderat/lav ESG-profil og være en bevisst og ansvarlig samfunnsaktør. Finanstilsynet viste til at banken har en mer utfyllende omtale av ESG-risiko i årsrapporten for 2022 og forventer at dette blir reflektert i bankens retningslinjer.

1.3. Internkontroll og uavhengige kontrollfunksjoner

Banken har felles risikostyrings- og etterlevelseshjelp (CCO/CRO). Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at bankens uavhengige funksjon for risikostyring og etterlevelse av krav ("compliance") etter Finanstilsynets oppfatning ikke har tilstrekkelig ressurser. Finanstilsynet viste bl.a. til at CCO/CRO har et stort ansvarsområde, at banken opererer i flere land med ulikt regelverk, andrelinjekontroller er kun gjennomført i begrenset omfang og banken har ikke internrevisor. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret på bakgrunn av tilsynsrapporten har besluttet å styrke compliance-området. Styret viser til økt behov på ressursiden i andrelinjen etter hvert som porteføljen øker og at tiltakene kan være flere ansatte, automatisere kontroller eller leie inn ekstern compliance-ressurs. Finanstilsynet noterer at banken har knyttet til seg ekspertkompetanse på compliance/etterlevelse i hvert enkelt land og at banken er i dialog med konsulentselskap angående utkontraktering av compliance-oppgaver utenfor Norge. Oppdraget er å overvåke regelverksutviklingen utenfor Norge, utarbeide forslag til årshjul for andrelinjekontroller, utføre kontroller og levere kvartalsvise rapporter til CCO/CRO. Finanstilsynet noterer at etter styrets

oppfatning vil dette sikre at banken til enhver tid har compliance-ressurser uavhengig av eventuelle utvidelser til nye land og at styret vil behandle eventuelt forslag til avtale og melde til Finanstilsynet før iverksettelse.

Andrelinjefunksjonen skal ha kapasitet og kompetanse til å foreta uavhengige kontroller av metoder og datagrunnlag benyttet i oppfølging av de ulike risikoområdene. Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at risikostyringsfunksjonen i liten grad selv foretar uavhengige kontroller basert på egen oppfatning av risikobildet og at i løpende risikorapportering mottar andrelinjen datagrunnlag og rapporter fra førstelinjen. Finanstilsynet merker seg at styret er enig i at CCO/CRO i større grad bør foreta uavhengige kontroller samt at styret viser til at utkontraktering av deler av compliancefunksjonen vil frigjøre tid til egne kontroller.

Finanstilsynet understreker styrets ansvar for å påse at andrelinjen har tilstrekkelige ressurser, at tilstrekkelige uavhengige kontroller gjennomføres og rapporteres, samt at det sikres god oppfølging av utkontrakterte oppgaver. For øvrig vises det til rundskriv 7/2021 avsnitt 4.2.2 og 7.2.1.

1.4. Rapportering

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at merkede betalingslettelser ikke har blitt innrapportert til Finanstilsynet og at det har vært uoverensstemmelser i nøkkeltallsrapporteringen av solgte porteføljer til Finanstilsynet, jf. punkt 2.1 og 2.2. Finanstilsynet påpekte viktigheten av korrekt offentlig rapportering og at det ved evt. feilrapportering er viktig at banken sender inn ny korrigert rapportering umiddelbart. Finanstilsynet merker seg styrets opplysning i svarbrevet om at det er iverksatt tiltak med tanke på å styrke kvaliteten på bankens rapportering, herunder endringer i rutinebeskrivelser.

2. KREDITTRISIKO

2.1 Vurdering av bankens risikonivå på kredittområdet

2.1.1 Porteføljekvalitet

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at andelen misligholdte lån er svært høy og at ettersom banken selger misligholdte lån er den underliggende misligholdsrisikoen vesentlig høyere enn det som kommer til uttrykk i bankens rapportering. Finanstilsynet bemerket at til tross for at banken har solgt misligholdte porteføljer tilsvarende [redacted] (brutto utlån) i 2022 jf. oppdatert innrapportering til Finanstilsynet 29. mars 2023, har banken likevel en misligholdsandel på hele 10,4 prosent av brutto utlån ved utgangen av 2022. Bankens misligholdsandel for Norge isolert var på samme tidspunkt hele 15,8 prosent. Om det tas hensyn til porteføljesalg [redacted] ville misligholdsandelen i Norge vært om lag [redacted]. Banken solgte en misligholdsportefølje i Norge ("ad hoc" salg) pålydende [redacted] i 2. kvartal 2023, noe som bidro til at bankens misligholdsandel ble redusert til 6,8 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2023¹. Finanstilsynet pekte på at de makroøkonomiske utsiktene gir grunn til å anta at misligholdsandelen kan øke ytterligere. Ved utgangen av 3. kvartal 2023 var bankens misligholdsandel 8,2 prosent av brutto utlån.

¹<https://newsweb.oslobors.no/message/587369>: Lea bank ASA har inngått avtale med Kreditor Finans AS om å selge en portefølje av misligholdte lån i Norge pålydende 366,8 millioner NOK. Transaksjonen blir gjennomført 12. april og vil ikke ha vesentlig resultat effekt.

Forbrukslån med betalingslettelser utgjorde 2,8 prosent av brutto utlån ifølge 2. kvartalsrapporten 2023, en reduksjon fra 3,1 prosent per årsslutt 2022. Finanstilsynet merker seg at andelen varierer mellom landene. Det vises for øvrig til punkt 1.4 om rapportering og punkt 2.2 om krav til interne retningslinjer for merking av betalingslettelser.

2.1.2 Salg av misligholdte forbrukslån

Banken har inngått forlengelse av salgsavtalen (forward flow-avtale) med Kredinor om salg av misligholdte lån i Norge til 31. desember 2023.

Banken inngikk 29. november 2022 avtale med Modhi Finland om porteføljesalg i Finland. Avtalen gjelder fra 8. februar 2023 og varer til 31. januar 2024 med opsjon om ett års forlengelse.

2.1.3 Tapsavsetninger

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken har vesentlige mangler når det gjelder identifisering, registrering og rapportering av betalingslettelser ("forbearance") og vurderte at bankens terskel for å flytte lån fra trinn 1 til trinn 2 er for høy. Samtidig er det usikkerhet knyttet til forventede tap (ECL) og bankens bruk av scenarioer.

Finanstilsynet pekte på at høyt nysalg etter Finanstilsynets vurdering øker risikoen for en tiltagende kredittrisiko i bankens utlånsporteføljer. Finanstilsynet viste til at høy inflasjon, stigende renter, lavere boligpriser og økt arbeidsløshet vil kunne ramme bankens porteføljer av forbrukslån. Sammenholdt med at bankens samlede låneportefølje har høyt misligholdsvolum til tross for store porteføljesalg, samt svakheter i merkingen av betalingslettelser og mislighold, stilte Finanstilsynet spørsmål ved om bankens tapsavsetninger gjenspeiler forventet tap i tråd med IFRS 9.

Finanstilsynet merker seg at styret anser at avsetningene er tilstrekkelige og at endringer i inflasjon, renter, boligpriser og arbeidsledighet inngår i den makroøkonomiske vurdering som ligger grunn for bankens totale tapsavsetninger i henhold til IFRS 9. I tillegg til makrodimensjonen er styret av den oppfatning at bankens adferdsscore-modeller vurderes tilstrekkelig robuste til tidlig å oppdage eventuelle endringer i risiko i bankens utlånsportefølje.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at en betydelig andel av volumet av forbrukslån innvilget av banken nå ligger i foretak som kjøper misligholdte porteføljer og at bankens avtaler om

² Innrapportert salg gjelder både salg av krav under forward flow-avtaler og enkeltstående salg.

porteføljesalg er styrende for bankens fastsettelse av LGD. Avtalen for Norge går ut 31. desember 2023. [REDACTED]

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at tidligere nevnte porteføljesalg i Norge i april 2023 ifølge banken ikke ville få vesentlig resultateffekt. Finanstilsynet [REDACTED] stilte spørsmål om salget er et "one-off"-salg som ikke omfattes av avtalen med Kreditor Finans. [REDACTED]

[REDACTED] Det at porteføljesalget ga negativ resultateffekt til tross for at banken oppnådde høyere pris enn etter ordinær avtale underbygger etter Finanstilsynets oppfatning at banken har hatt for lave tapsavsetninger knyttet til norsk portefølje.

Finanstilsynet noterer av svarbrevet at utløp av forward flow-avtaler reflekteres løpende i bankens tapsavsetninger og at bankens rammeverk og tapsavsetninger er tilpasset til å kunne operere uten inngåelse av avtaler for salg av misligholdte lån. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken har en innfasing for 2023 hvor usikkerhet knyttet til salgssavtalene hensyntas ved fastsettelsen av LGD, at usikkerheten var hensyntatt i 1. kvartal 2023 og at per juli 2023 var [REDACTED] av innfasingen gjennomført. Som det fremgår av ovenstående mener Finanstilsynets at den negative resultateffekten knyttet til porteføljesalget i april 2023 tilsier at banken har hatt for lave tapsavsetninger. Finanstilsynet forventer at banken i større grad hensyntar usikkerheten knyttet til LGD i de kvartalsvise tapsvurderingene, både med hensyn til forventet pris og hvorvidt det er grunnlag for videre porteføljesalg. Finanstilsynet legger til grunn at banken løpende vurderer om det er mest realistisk at misligholdsporteføljene blir liggende på egen balanse, herunder at effekten av "problemlånsforordningen"⁴ må hensyntas i fastsettelsen av LGD.

Finanstilsynet noterer at styret mener det må det utvises forsiktighet med å inkludere avsetninger utenfor modellen (overstyringer) og at en slik avsetning ville være sterkt preget av skjønnsmessige vurderinger og avvike fra prinsippene for forventningsbaserte estimater i IFRS 9. Finanstilsynet understreker at banken må vurdere skjønnsmessige justeringer for fastsettelse av avsetninger som gjenspeiler forventet tap for det tilfellet modellen, for eksempel fastsettelse av LGD, ikke er godt tilpasset forholdene på rapporteringstidspunktet. Se for øvrig punkt 2.2 om overstyringer.

Finanstilsynet merker seg av risikoreport for 3. kvartal 2023 at bankens kredittrisiko målt opp mot styrets mål har økt i alle land med unntak av Norge, herunder at andelen kredittforringede utlån (trinn 3) øker i alle markedene og at utlånstapene er høyere enn budsjettert. Se punkt 2.2.2 om rammer og handlingsplan.

³ Mesteparten av salget omfattes ikke av avtalebegrensningen.

⁴ forordning (EU) 2019/630 (problemlånsforordningen)

Det vises til nedenstående punkt Tapsvurderinger – IFRS 9 om krav til retningslinjer for merking av mislighold og betalingslettelser, samt forventet tap.

2.2 Styring og kontroll på kredittområdet

2.2.1 Kredittstrategi/-policy

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at problemlånsforordningen bør inntas i kredittpolicy og rammeverket, og rapporteres i risikorapporten. Finanstilsynet merker seg at styret opplyser at dette vil bli gjennomført i løpet av 2023. Se punkt 1.2 om risikotoleranse mv.

2.2.2 Rammer for egenkapitalavkastning, porteføljekvalitet og -sammensetning

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at styret har fastsatt høye rammer for egenkapitalavkastning, PD og mislighold, samt at styret, til tross for at banken budsjetterer med svært høyt nysalg og høy vekst utenom Norge, ikke har fastsatt rammer for utlånsvekst. Finanstilsynet noterer fra styrets svar at rammer for utlånsvekst er styrt via budsjett og ulike andre rammer, som f.eks. kapitaldekning, avkastningskrav etc. og at styret derfor mener dette er godt ivare tatt uten egen ramme for vekst.

Finanstilsynet stilte med henvisning til finansforetaksloven § 13-5 om god forretningsskikk og EBAs retningslinjer for innvilgelse og overvåking av lån (EBA/GL/2020/06) punkt 39 og 40, spørsmål ved om styret har vurdert bankens plikt til ansvarlig kredittgivning. Finanstilsynet ba også styret redegjøre for vurderingene av forbrukervernet i utformingen av kredittpolicyen. Finanstilsynet merker seg fra svarbrevet at etter styrets oppfatning sikrer bankens betjeningsevne modeller både god forretningsskikk og «responsible lending» i tråd med EBAs retningslinjer. Styret viser bl.a. til at det ifølge kredittpolicyen ikke skal innvilges lån til kunder som ifølge betjeningsevne modellen ikke har betjeningsevne, banken benytter PD-score og betjeningsevne modellene er individspesifikke og beregner kundens kredittbetjeningsevne. Finanstilsynet viser til nedenstående punkt 2.3.3 om etterlevelse av utlånsforskriften hvor det bl.a. fremgår at banken på mange områder har benyttet sjablongsatser, som til dels har vært for lave, og dermed kan ha medført overvurdering av kunders betjeningsevne.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at styrets langsiktige måltall er at mislighold (90 dager) ikke skal overstige [redacted] av brutto utlån på forbrukslån og billån samlet⁵. Måltallet refererer til misligholdsprosent etter salg ved kvartalsslutt, definert som trinn 3 etter IFRS 9. Finanstilsynet viste til at etter Finanstilsynets beregning er NPL (non-performing loans) Norge på 15,8 prosent (ikke 13,0 prosent), mens NPL totalt er 10,4 prosent (ikke 7,6 prosent). Styret bekrefter i svarbrevet at tallene for mislighold i Risikorapporten og øvrig rapportering skyldes at "gammel" misligholdsdefinisjon ble benyttet for utarbeidelse av risikorapporten og at dette er rettet opp etter det stedlige tilsynet.

Finanstilsynet pekte på at rammene for mislighold gjelder mislighold etter salg av tapsutsatte porteføljer og at styringsmålene for egenkapitalavkastning og rammene for styring av bankens porteføljekvalitet ikke samsvarer med styrets ambisjon om "moderat risiko". Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at "bankens tolkning kan avvike fra Finanstilsynets tolkning når det gjelder dette", men at styret vil vurdere bruken og tolkningen av "moderat risiko" i bankens rammer for kredittrisiko. Videre viser styret til at rammene i kredittpolicyen er maksverdier og ikke gjennomsnittsverdier for de ulike porteføljene.

Finanstilsynet merker seg av mottatt risikorapport for 3. kvartal 2023 at banken er i brudd med tre rammer på kredittrisikoområdet; tapsprosent vs. budsjett, "NPL lag"⁶ i Sverige og største låneengasjement i Norge og Finland⁷. Finanstilsynet noterer videre at trinn 3-andelen øker i alle markedene, i Finland nærmer nysalg-PD seg rammen og i Spania er det høy tapsprosent drevet av oppstart i nytt marked. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser tett oppfølging av bankens økte kredittrisiko jf. punkt 2.1.3, herunder at det settes opp en handlingsplan for å ta ned risikoen.

2.2.3 Risikoklassifisering

På bakgrunn av at hele ■ prosent av porteføljen er klassifisert som beste risikoklasse (A) hvor PD er i intervallet 0-10 prosent, stilte Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om risikoklassene er for grovt inndelt og om risikoklassifiseringen er egnet til risikostyring. Styret bekrefter i svarbrevet at risikoklassifiseringen ikke benyttes til risikostyring og at banken styrer etter PD og ROE. Finanstilsynet registrerer at etter at banken gikk over til IFRS 9 er det bankens scoremodeller (PD/sannsynlighet for mislighold) som ligger til grunn for risikoklassifiseringen, og som sammen med forventet LGD (tap gitt mislighold) og EAD (eksponering på tidspunktet for mislighold) gir forventet tap, se punkt 2.2.4. Finanstilsynet merker seg at styret er enig i at risikoklassifiseringen med fordel kan fin-inndeles i større grad for internt bruk og ber styret påse at dette gjennomføres.

2.2.4 Overvåkning av porteføljen og beregning av forventet tap - IFRS 9

Retningslinjer

Foretaket skal ha retningslinjer for identifisering og håndtering av problemengasjement, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 36 og § 7. I foretak hvor misligholdsvolumet (NPL) overstiger 5 prosent av samlet eksponering forventes det at foretaket utarbeider en egen strategi og handlingsplan, jf. EBA/GL/2018/06. Retningslinjene stiller blant annet krav til håndtering av betalingslettelser.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at bankens rutiner knyttet til registrering av betalingslettelser er mangelfulle og at banken ikke har systemer som sikrer at lån merket med betalingslettelser automatisk havner i korrekt trinn. Det ble opplyst under tilsynet at bankens registrerte betalingslettelser er hensyntatt i tapsberegningene i form av overstyringer av tapsberegningene ("management overlay") for lån med betalingslettelser som (feilaktig) er i trinn 1 i tapsmodellen, mens lån med betalingslettelser i trinn 2 er tapsberegnet på ordinær måte via tapsmodellen. Se nærmere om overstyringer under. Banken har heller ikke innrapportert betalingslettelser til Finanstilsynet, jf. punkt 1.4. Finanstilsynet ga uttrykk for at det forventes at styret påser at det snarest fastsettes helhetlige og utfyllende retningslinjer for merking av betalingslettelser, at det legges til rette for automatisk håndtering av betalingslettelser i tapsmodellen og at styret påser at rapporteringen til Finanstilsynet er korrekt. Finanstilsynet ba dessuten om bekreftelse på at betalingslettelser har blitt kategorisert i korrekt trinn i finansiell rapportering.

Finanstilsynet noterer fra svarbrevet at styret vil påse at banken fastsetter helhetlige og utfyllende retningslinjer for merking av betalingslettelser, og at det legges til rette for automatisk håndtering av betalingslettelser. Styret skriver at dette også gjelder distinksjonen Finanstilsynet peker på vedrørende kunder med kortvarige økonomiske problemer (trinn 2) og kunder med mer alvorlige problemer (trinn 3) der banken gir avkall på fremtidig forventet kontantstrøm, jf. etterfølgende

⁶ Mislighold over 90 dager i dag/utlånsbalansen 3 måneder tilbake i tid

⁷ Dette skyldes kunder som ved fusjonen BRABank/Easybank hadde lån i begge bankene

punkt om vesentlig økning i kredittrisiko. Ifølge svarbrevet er dette planlagt å være på plass når banken avlegger kvartalsresultatet for 3. kvartal 2023. Finanstilsynet merker seg videre at styret vil påse at rutinene for rapportering forbedres, men at styret ikke har bekreftet hvorvidt betalingslettelser har blitt kategorisert i korrekt trinn i finansiell rapportering. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at retningslinjer, systemer og praksis knyttet til betalingslettelser snarlig blir forbedret for å sikre korrekt behandling av betalingslettelser, herunder korrekt kategorisering i trinn i finansiell rapportering.

Finanstilsynet pekte videre på at overvåking av engasjementer med betalingslettelser er viktig i engasjementsoppfølgingen og porteføljestyringen, men at informasjon om utvikling i omfanget av betalingslettelser ikke inngår i bankens risikorapport til styret. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at dette er inntatt i risikorapporten for 2. kvartal 2023.

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at mislighold ikke er definert i IFRS, men det kreves at bankens definisjon er konsistent med den definisjon som anvendes for intern kredittrisikostyring, jf. IFRS 9 B5.5.37. Bankene forventes å etterleve EBAs retningslinjer for registrering av mislighold, jf. Finanstilsynets rundskriv 4/2020. Finanstilsynet merker av årsregnskapet for 2022 at banken gikk over til ny definisjon av mislighold som er i tråd med EBAs retningslinjer først 31. desember 2022. Det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet 2022 at banken anser et engasjement for å være kredittforringet/misligholdt når utlånet er mer enn 90 dager forfalt, kunde er overført til inkassoselskap for inndrivelse av kravet⁸, det foreligger dødsfall eller tilfeller hvor det er mistanke om svindel. Finanstilsynet påpekte viktigheten av at bankene følger nye anbefalinger og annet relevant regelverk når det trer i kraft, og at det må kommuniseres og brukes samme definisjon i ulike styringsdokumenter, herunder i pilar 3-rapporteringen. Finanstilsynet noterer at banken vil påse at det brukes samme misligholds-definisjon i alle relevante rapporter.

Det fremgår av fotnote i årsregnskapet 2022 at "Deler av volum i trinn 3 har PD lavere enn 100 %. Det gjelder lån som er i trinn 3 som følge av ny misligholdsdefinisjon og/eller som er i karantene." Det ble opplyst under tilsynet at hovedvekten av dette gjelder lån som er i karantene. Finanstilsynet noterer at fotnoten er fjernet fra og med rapportering av 2. kvartal 2023 og oppfatter at banken i prinsippnoten i regnskapet vil redegjøre tilstrekkelig for bankens definisjon av mislighold og håndtering av karantene.

Nærmere om vesentlig økning i kredittrisiko, betalingslettelser og UTP-kriterier

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at bankens retningslinjer må klargjøre kriteriene for hva som anses som vesentlig økning i kredittrisiko og dermed medfører overgang til trinn 2. Det fremgår av modelldokumentasjon IFRS 9 i punkt om Migreringsrammeverk og prinsippnote til årsregnskapet 2022 at observert PD på rapporteringsdato må være minimum 6 ganger høyere enn forventet PD beregnet på innregningsdatoen for at økningen i kredittrisiko skal vurderes som vesentlig og trigge overgang til trinn 2. Endringen i PD må i tillegg være minimum fem prosentpoeng høyere for at økningen i kredittrisiko skal vurderes som vesentlig. Finanstilsynet merker seg at grensene er økt. Det ble opplyst under tilsynet at bakgrunnen for endringene er at banken historisk har benyttet mange forskjellige scorekort og at avvikene dermed kan bli betydelige. I tillegg er de fleste av disse scorekortene modellert på "gammel" misligholdsdefinisjon, noe som ifølge banken gjør at PD blir undervurdert. Banken mener grensene representerer en fornuftig avveining mellom økning i risiko og antall feilklassifiserte kunder og at mange av lånene

uansett vil migrere til trinn 2 på grunn av 30 dagers backstop. På bakgrunn av at stadig flere kunder etter hvert vil være vurdert ut fra gjeldende scorekort, stilte Finanstilsynet spørsmål ved hvorfor grensene er økt. Etter Finanstilsynets vurdering er tersklene for migrering høye og medfører at lån med vesentlig økning i kredittrisiko ikke flyttes til trinn 2 slik regelverket krever.

Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken er enig i behovet for å endre trigger-verdiene i takt med at porteføljen blir "vannet inn" med lån som har scoreverdier med ny misligholds-definisjon og at banken planlegger å vedta nye triggerverdier innen årsslutt 2023.

Finanstilsynet minner om at banken må validere kalibreringen av søknadsscore-PD vs. adferdsscore-PD. Finanstilsynet peker videre på at bankens modell for levetids-PD anvender vintagetilnærming (årgangsanalyse) for å komme fram til terminstrukturen for PD, men at denne ikke spesifikt hensyntar fremadskuende informasjon i vurderingen av om det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko⁹. Etter Finanstilsynets vurdering bør banken videreutvikle PD-modellen til bruk i IFRS 9-regelverket slik at PDene hensyntar fremadskuende informasjon. Finanstilsynet viser til oversendt informasjon om de 5 største refinansieringslånene uten restanse og de 5 største lånene i restanse 30-90 dager per 31. desember 2022, jf. nedenstående punkt LGD. Finanstilsynet merker seg at lån med høye PDer likevel er i trinn 1. Finanstilsynet vurderer at tersklene for migrering er høye og at dette, sammen med manglende makrojustering av levetids-PD, medfører at lån med vesentlig økning i kredittrisiko ikke flyttes til trinn 2 slik regelverket krever. Finanstilsynet forventer at styret påser at manglene utbedres.

Finanstilsynet minner om at IFRS 9 legger til grunn at vurdering av om kredittrisikoen har økt vesentlig, bør gjøres for grupper av utlån dersom enkelte faktorer ikke kan identifiseres på enkeltlån, jf. IFRS 9 B5.5.16. Eksempler på hvordan vurdering av vesentlig økt kredittrisiko kan gjøres på gruppenivå er gitt i IFRS 9 Illustrative Examples – eksempel 5, se spesielt IE39 (økte rentekostnader – personlån). Finanstilsynet forventer at banken foretar en nærmere vurdering av hvordan fremadskuende informasjon kan inkluderes i vurderingen av om kredittrisikoen for grupper av utlån har økt vesentlig.

Finanstilsynet pekte videre på at korrekt merking og behandling av betalingslettelser er viktig for å avdekke svekkelser i porteføljekvalitet. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken vil påse at kundene klassifiseres korrekt i trinn 2 eller trinn 3 avhengig av den konkrete situasjonen.

Beregning av forventet kredittap i trinn 1, 2 og 3

Lea bank beregner forventet tap i alle tre trinnene som produktet av misligholds sannsynlighet (PD) multiplisert med tapsgrad (LGD), eksponering på misligholdstidspunktet (EAD), "DiscFactor" og "SurvivalRate"¹⁰. Det fremgår av modelldokumentasjonen IFRS 9 at PD og LGD justeres med en makrofaktor, se nærmere i avsnittet under, og at PD og LGD valideres jevnlig. Levetiden (beregningsperioden) settes lik gjenværende avtalefestet løpetid.

LGD

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at banken har utviklet en kontantstrømbasert verdsettelse av misligholdte lån, basert på bankens observerte kontantstrøm på samtlige lån som har blitt solgt via salgavtalene eller er avsluttet. Banken har beregnet LGD-satser for Norge og

⁹ Det følger av bestemmelser i IFRS 9 at fremadskuende informasjon skal hensyntas ved vurdering av om det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko, jf. IFRS 9 B5.5.15

¹⁰ Jf. oversendte excel-filer knyttet til enkeltlånene i punktet over

Finland. Grunnet manglende historikk i Sverige har banken besluttet å benytte samme LGD-satser der som i Finland, men for å hensynta usikkerheten knyttet til estimatene foretas det tilleggssavsetninger (overstyringer, se under) utenfor tapsmodellen for den svenske porteføljen.

I tapsmodellen forutsettes at banken kun påføres kredittap knyttet til engasjement som ikke blir friskmeldt. LGD-modellen består derfor av sannsynligheten for at engasjementet ikke blir friskmeldt og forventet tap gitt dette utfallet. Finanstilsynet stilte spørsmål ved bankens praksis med å legge til grunn ulike forutsetninger om "tap gitt mislighold"¹¹, avhengig av om lånet er i restanse eller ikke. Finanstilsynet noterer at pre-default LGL er høyere enn post-default LGL [REDACTED]. Finanstilsynet registrerer at tidsverdien av fremtidige kontantstrømmer på misligholdte lån er stor del av tapskostnaden og at en ensartet LGD, under antagelse av at alle andre forhold er uendret, ville resultert i reduserte avsetninger. Finanstilsynet presiserer at tidsverdien av fremtidige kontantstrømmer skal hensyntas og at estimatet på LGD skal gjenspeile den økonomiske situasjonen på måletidspunktet hensyntatt fremadskuende informasjon¹².

Finanstilsynet ba banken oversende informasjon for de 5 største refinansieringslånene uten restanse og de 5 største lånene i restanse 30-90 dager per 31. desember 2022. Finanstilsynet merker seg at seks av ti lån er fra 2017 og de øvrige fire er fra 2018, og at lånene (ticket-size) ved utstedelsen oversteg 700 000 kroner. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet legger til grunn at dette er lån som ikke omfattes av salgavtalen og derfor blir liggende på egen balanse. Finanstilsynet merker seg generelt lave LGDer¹⁵ til tross for at lånene er usikrede. Videre noterer Finanstilsynet av tilsendte saker at høy ticket-size ikke påvirker beregningen av LGD selv om tapsrisikoen generelt er størst for store lån.

Finanstilsynet ber styret påse at det foretas fornyet vurdering av LGD ved neste rapportering basert på oppdaterte og forventede salgspriser, herunder effekt av økt sannsynlighet for at misligholdte lån blir liggende på balansen hvis salgprisene blir lave jf. punkt 2.1.3 om problemlånsforordningen. Finanstilsynet noterer at tidsperioden som legges til grunn for fastsettelse av tilfriskning omfatter perioden med nedstengning i forbindelse med covid-19. Etter Finanstilsynets vurdering er ikke denne perioden representativ og ber styret påse at banken foretar fornyet vurdering av tilfriskning (cure-rate).

Det ble opplyst under tilsynet at resultateffekten av bankens salg av porteføljer har vært "nøytral" og at banken med det mener at tapsavsetningene, inkludert "management overlay", har vært tilstrekkelige. Finanstilsynet merker seg av mottatt dokumentasjon at banken har solgt "one-offs"

¹¹ $LGD=LGL*1-Cure\ rate\ (Loss\ given\ loss*1-tilfriskningsrate)$

¹² Jf. [Samlerapport etter tematilsyn IFRS 9](#)

¹³ Monobank kunne innvilge inntil 5 års avdragsfrihet i starten av låneperioden.

¹⁴ Nedbetalingsprofilen har hatt mest renter i starten av løpetiden.

¹⁵ [REDACTED]

med nøytral/positiv effekt og at forward-flow tapsføres på løpende basis. Det fremgår at udekket tap ved porteføljesalg i 2022 utgjorde ■■■ millioner kroner for Norge og ■■■ millioner kroner for Finland, til sammen ■■■ millioner kroner. Videre fremgår det av beskrivelse av "management overlay" at overstyringer knyttet til cure-rate/LGD i de ulike landene per årsslutt 2022 samlet utgjorde ■■■ millioner kroner. Finanstilsynet viser til punkt 2.1.3 hvor det fremgår at banken i etterkant av tilsynet (april 2023) solgte "one-offs" med ■■■ millioner kroner.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at sammenhengen mellom konstaterte tap per land, tapsavsetning/ECL på individnivå, underavsett på individnivå og tilleggsavsetning (overlay) for å oppveie for en for liten tapsavsetning, er viktig informasjon som bør inntas i risikorapporten og i ekstern rapportering. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret vil påse at "post model management overlay" fra 3. kvartal 2023 vil bli en del av risikorapporten. Finanstilsynet legger til grunn at tilsvarende informasjon også vil inntas i ekstern rapportering.

Finanstilsynet viser til ovenstående hvor det fremgår at det foretas løpende "management overlay" knyttet til cure rate/LGD. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser tidsriktig og korrekt vurdering av bankens tapsavsetninger og at styret påser at tapsmodellen videreutvikles slik at man unngår regelmessige korrigeringer i form av overstyringer bl.a. knyttet til fastsettelsen av LGD. Se nærmere om overstyringer under.

Makrojusteringer

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport at banken på bakgrunn av oppdaterte prognoser fra SSB, Norges Bank og den finske sentralbanken utarbeider sannsynlighetsvekter for de tre ulike scenarioene, samt justeringsfaktorer for PD, LGD og EAD¹⁶-verdier. Det fremgår at koblingen mellom den makroøkonomiske vurderingen og justeringsfaktorene i all hovedsak vil være kvalitativ, men begrunnes i notat til styret i forbindelse med oppdatering av makrosyn og tilhørende vekter. Det fremgår av "Management overlay dokumentasjon 311222" at vurderingen av det makroøkonomiske bakteppet er forverret med lavere økonomisk aktivitet og høyere arbeidsledighet, og at virkningene av dette vil være større i Finland og Sverige. Banken økte nedsidescenarioet for alle land i 2. kvartal 2022 fra 30 prosent til 35 prosent vekt. Finanstilsynet registrerer av 3. kvartalsrapporten 2023 at banken fortsatt benytter 35 prosent vekt for Norge og at vekten er økt til 40 prosent for Finland, Sverige og Spania.

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at PD multipliseres med en justeringsfaktor for hvert år, eksempelvis pessimistisk scenario for år 0 multipliseres med 1,2, base scenario multipliseres med 1,0 og positivt scenario multipliseres med 0,9. LGD multipliseres tilsvarende, men slik at i pessimistisk scenario for år 0 multipliseres LGD med 1,3, i base scenario med 1,0 og i positivt scenario med 0,9.

Finanstilsynet påpekte at det ifølge "management overlay" per årsslutt 2022 er "stor forskjell mellom avsetningsnivå i de ulike scenariene [...] avsetningsnivået (ECL) i Pessimistisk Scenario [er] 45 prosent høyere en[n] Base scenario og er naturligvis drevet av justeringsfaktorene i modellen, dvs. PD, EAD og LGD." Finanstilsynet merket seg at etter administrasjonens oppfatning er justeringene tilstrekkelig til å fange opp mulige effekter av forventede endringer innenfor makroøkonomien. Finanstilsynet påpekte at forskjellen på 45 prosent reduseres til 33 prosent etter

¹⁶ Det fremgår imidlertid av ettersendt dokumentasjon knyttet til "management overlay" at grunnet lånenes korte løpetid justeres ikke EAD for de ulike makrosenarioene.

vekting av scenarioene og at endelige tapsavsetninger etter IFRS 9 på 403 millioner kroner per årsslutt 2022 kun er 9 prosent høyere enn base scenario.

Finanstilsynet pekte videre på at etter IFRS 9-regelverket skal tapsavsetninger gjenspeile forventet kreditttap hvor banken tar høyde for de aktuelle forholdene på rapporteringstidspunktet samt forventningene til den makroøkonomiske utviklingen basert på eksternt tilgjengelig informasjon. Finanstilsynet reiste spørsmål ved om nedgangsscenarioet i tilstrekkelig grad fanger opp effektene av en alvorlig nedgangskonjunktur og påpekte viktigheten av at banken tar høyde for at det kan være betydelig ikke-linearitet i tapene i et nedgangsscenario sammenliknet med basisscenarioet. I oppgangstider, normale økonomiske tider og moderate nedgangskonjunkturer er utlånstapene som oftest svært lave eller lave, mens tapene kan bli svært høye i en alvorlig nedgangskonjunktur. Finanstilsynet pekte på at det er liten forskjell på vektingen av makroscenarioene¹⁷ og påpekte viktigheten av at det er samsvar mellom vektingen av og alvorlighetsgraden i scenarioene¹⁸.

Finanstilsynet registrerer av svarbrevet at styret likevel velger å opprettholde bankens vurdering om justeringer for makroforhold med henvisning til at synet på den makroøkonomiske utviklingen fremover i hovedsak er basert på prognoser fra sentralbankene i relevante markeder. Finanstilsynet noterer at styret mener vektene som gjelder for nedside-scenariene er i tråd med prognosene, og da spesielt med tanke på at faktisk levetid på bankens lån er omtrent 3 år, at hovedandel av bankens portefølje er i nordiske land med høy grad av sysselsetting og forventet høy sysselsetting de nærmeste årene og at tapsavsetningene etter IFRS 9 skal være basert på et vektet snitt av alle scenariene. Finanstilsynet registrerer videre at prognosene og tilhørende vurderinger oppdateres kvartalsvis slik at banken mener den raskt vil kunne endre avsetningene dersom det blir store endringer i det makroøkonomiske bakteppet. Finanstilsynet opprettholder sin vurdering fra foreløpig tilsynsrapport og legger til grunn at banken fremover benytter et nedgangsscenario som i tilstrekkelig grad fanger opp effektene av en alvorlig nedgangskonjunktur, samt revurderer vektingen i forhold til status og forventet utvikling i økonomien på hvert rapporteringstidspunkt.

Overstyringer

For det tilfellet modellen ikke er godt tilpasset forholdene på rapporteringstidspunktet og det tar tid å tilpasse modellene, pekte Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport på at banken må vurdere skjønnsmessige justeringer for fastsettelse av avsetninger som gjenspeiler forventet tap. Finanstilsynet understreket imidlertid at antallet overstyringer er stort og utgjør et vesentlig beløp, samt kan medføre mindre konsistens i tapsavsetningspraksis over tid. Finanstilsynet uttrykte forventning om at det blir nedfelt klare og konkrete retningslinjer for overstyringer, herunder i hvilke tilfeller overstyringer kan foretas. Videre må det fremgå av retningslinjene hvem som skal godkjenne eventuelle overstyringer.

Finanstilsynet noterer at styret i svarbrevet opplyser at klare og konkrete rutiner for "post management overlay" er på plass, og at siden forbearance flyttes inn i den automatiske beregningen vil det være få avsetninger utover de kalkulatoriske. Finanstilsynet noterer at styret vil påse at rutinen for "management overlay" inkluderer avsetninger knyttet til NPL-renter og agentprovisjoner. Finanstilsynet ga i foreløpig tilsynsrapport uttrykk for at det legges til grunn at styret sørger for at bankens modell for fastsettelse av PD og LGD tilpasses slik at overstyringer

¹⁷ basis scenario for Norge vektet 35 prosent, optimistisk scenario vektet 30 prosent og pessimistisk scenario vektet 35 prosent

¹⁸ Jf. [Samlerapport etter tematisyn IFRS 9](#)

unngås. Finanstilsynet merker seg at styret ikke besvarer hvorvidt dette tas til følge. Finanstilsynet gjentar derfor sin forventning om at styret sørger for at bankens modell for fastsettelse av PD og LGD tilpasses slik at bruken av overstyringer begrenses.

Valideringer

Finanstilsynet noterer at valideringer foretas årlig. Finanstilsynet noterte i foreløpig tilsynsrapport behovet for en ny vurdering av stabiliteten for refinansieringsvariabelen og rekalkibrering, evt. nyutvikling av scorekort, for søknadsscore Norge. For adferd-score Finland er det stort avvik mellom observert og predikert mislighold hvor validering viser at modellen overestimerer den faktiske risikoen knyttet til porteføljen. For å unngå at det beregnes for store tapsavsetninger har banken derfor justert adferds-PDen i Finland med en faktor på ■■■. Det fremgår at inntil videre er dette løst "med en faktor i IFRS9 beregningen". Det fremgår videre at rekalkibrering av modellen vil bli utført for å sørge for at scoren i større grad samsvarer med observert mislighold. Finanstilsynet påpekte at PD ikke nødvendigvis bør nedjusteres selv om valideringen viser at observert mislighold har vært lavere enn forventet mislighold i modellen og ba om begrunnelsen for justeringsfaktor på ■■■ samt bekrefte om justeringsfaktoren på ■■■ er hensyntatt i selve tapsmodellen. Finanstilsynet merker seg at styret mener det er viktig at tapsavsetningene i banken er forventningsrette. Ettersom det observerte misligholdet avviker betydelig fra predikert mislighold mener styret at uten en justering av PD vil banken overestimere sine forventede tap. Ifølge svarbrevet er faktoren på ■■■ er benyttet som et konservativt estimat da det reelle avviket mellom observert og estimert mislighold er større enn ■■■. Videre har banken sett at avviket har blitt større over tid, og derfor ønsker banken å avvente til avviket stabiliserer seg før banken gjennomfører en full kalibrering av modellen. Finanstilsynet noterer at styret mener at forskjellen mellom rekalkibrering og faktorjustering av PD vil være begrenset, og at justeringsfaktoren for PD også er hensyntatt i selve tapsmodellen. Finanstilsynet peker på at bankens begrensede historikk/tidsserie i Finland tilsier at det er for tidlig å nedjustere PD grunnet avvik mellom estimat og observasjon. Finanstilsynet opprettholder sin vurdering om at PD ikke nødvendigvis bør nedjusteres selv om valideringen viser at observert mislighold har vært lavere enn forventet mislighold og legger til grunn at styret påser at fornyet vurdering foretas.

2.2.5 Styrets involvering og bevilgningsreglement

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at styret ifølge bankens fullmaktmatrise ikke beslutter enkeltsaker. Finanstilsynet påpekte at de høye tapene knyttet til bankens forbrukslån tilsier at styret for å oppfylle sitt kontrollansvar, bør sikre seg bedre innsikt i utøvelsen av bankens kredittvirksomhet. Finanstilsynet noterer at styret i svarbrevet opplyser at det heretter vil få en gjennomgang av et representativt utvalg av utlåns saker for å få bedre forståelse av bankens kjernedrift.

Finanstilsynet påpekte at prioritering av nysalg kan bidra til å øke risikovilligheten i en kredittorganisasjon og at vekstplanene forsterker styrets ansvar for å påse at utlånsvirksomheten ikke påfører banken utilsiktet kredittrisiko og for at bankens kunder ikke innvilges lån de ikke evner å betjene.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at bankens fullmakter ikke var oppdatert etter bankens beslutning om å ikke lenger tilby næringslån. Dessuten skilte ikke fullmaktene mellom innvilgelse av lån og salg av porteføljer. Finanstilsynet noterer at styret vil oppdatere fullmakten og skille mellom hva som gjelder utlån og hva som gjelder salg av porteføljer.

2.3 Kundebehandling og etterlevelse av utlånsforskriften

2.3.1 Generelt

Finanstilsynet viste i den foreløpige rapporten til at det er misligholdstallene uavhengig av solgte lån som er relevante i vurderingen om bankens kredittvurderinger og rådgivning av kundene er god. Finanstilsynet viste videre til at bankens misligholdstall er svært høye og at en betydelig andel av bankens kunder har fått problemer med å betjene lånene banken innvilger, selv i gode tider. Sammenholdt med de enkelte kredittvurderingene som Finanstilsynet har gjennomgått, mente Finanstilsynet at banken overvurderer kundenes betalingsevne. Finanstilsynet var kritisk til hvordan banken skal nå de høye vekstmålene på en måte som ivaretar hensynet til kundene og er bærekraftig på lang sikt. Gode avtaler om kjøp og salg av porteføljer bygger ned den økonomiske risikoen for banken, men ikke for bankens kunder. Om banken får solgt porteføljer kan den ta større risiko på kundens bekostning, og overlate kostnadene ved inn drivningen og eventuelle tap til andre aktører. I dette ligger det en interessekonflikt som banken må håndtere for å ivareta kravene til kundevern. Finanstilsynet viste i den foreløpige rapporten til at de svært høye misligholdstallene, og de høye måltallene for rammer for mislighold, jf. punkt 2.2.2, tyder på at banken ikke håndterer denne risikokonflikten på en måte som ivaretar hensynet til kundene.

Styret er ikke enig i at banken tar høy risiko, har høye marginer for så å overlate kunden til inkassoselskaper. Styret viser til at en stor andel av bankens nye utlån var refinansiering, og at mange av kundene fikk besparelser. Ved at den lavere renten gir kunden besparelser, mener styret at en ivaretar kundene og samtidig kan oppfylle vekstmålene. Videre viser styret til at banken tilstreber å opprettholde en sunn og ansvarlig utlånspraksis i tråd med Finanstilsynets retningslinjer, og at det er implementert flere tiltak og praksiser i banken for å sikre en god kredittvurdering og ansvarlig håndtering av misligholdte lån.

I foreløpig tilsynsrapport forventet Finanstilsynet at banken styrker forbrukervernet, og at styret iverksetter tiltak for å redusere de samlede misligholdstallene ved å bedre kvaliteten på kredittvurderingene og håndtere den underliggende interessekonflikten i kundebehandlingen. Finanstilsynet noterer at styret tar kommentarene til etterretning og vil oppdatere styreinstruksen for å inkludere forbrukervern og interessekonflikter, samt forsterke fokuset på forbrukervernet. Finanstilsynet forventer at styret følger dette opp, særlig tatt i betraktning at Finanstilsynet ikke kan se at det gjøres nevneverdige endringer i betjeningsevnevurderingene som følge av tilsynets merknader. Se punkt 2.3.3.

2.3.2 Nytt regelverk

Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på at ny finansavtalelov pålegger tjenesteyter strenge plikter, som blant annet krever at tjenesteyteren på rimelig vis skal forsikre seg om at kunden forstår de viktigste opplysningene og eventuell advarsel om risiko forbundet med avtalen, jf. § 3-1 tredje ledd. Finanstilsynet viste til at dette må ses i sammenheng med forklaringsplikten i § 5-1 og avslagsplikten, jf. § 5-4.

Det ble påpekt fra Finanstilsynet side at hverken bankens policy for kredittrisiko eller kreditthåndboken ser ut til å være oppdatert med henvisninger til nytt regelverk. Finanstilsynet merker seg at styret mener at finansavtaleloven etterlevs, og at kreditthåndboken er blitt oppdatert i tråd med ny finansavtalelov. Styrets policy for kredittrisiko skal også oppdateres. Finanstilsynet tar styrets kommentar til etterretning.

2.3.3 Betjeningsevnevurdering

Etter Finanstilsynets vurdering er inntektens stabilitet et sentralt moment i betjeningsevnevurderingen. I foreløpig tilsynsrapport pekte derfor Finanstilsynet på at det ikke fremgår av bankens kreditthåndbok om bonus, overtid ol. hensyntas i betjeningsevnevurderingen. Finanstilsynet ba styret innføre retningslinjer som sikrer en konsekvent og konservativ vurdering av kundens inntekt. Finanstilsynet merker seg at styret er enig i Finanstilsynets vurderinger og vil oppdatere kreditthåndboken.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens praksis med å legge til grunn 12 måneders leieinntekter i betjeningsevneberegningen ikke reflekterer at leieobjekter kan stå uten leietaker i perioder, noe som kan føre til at kunders betjeningsevne overvurderes. Finanstilsynet noterer at styret vil legge til grunn 80 prosent av kundens leieinntekter og at retningslinjen vil oppdateres.

I foreløpig tilsynsrapport påpekte Finanstilsynet at banken ikke tar hensyn til kundens alder og kjønn ved bruk av SIFOs referansebudsjett. Banken benytter sjablongsatser for å estimere utgifter utover dette (utgifter til reiser, drivstoff, helsetjenester, bokostnader mv.) og tar etter Finanstilsynets vurdering ikke i tilstrekkelig grad hensyn til kostnadsdrivende faktorer som husholdningens antall og sammensetning, type bil mv. I foreløpig tilsynsrapport vurderte Finanstilsynet at bankens bruk av automatiserte prosesser og sjablongssatser på tilsynstidspunktet kan ha medført at kunders betjeningsevne er blitt overvurdert. Det er Finanstilsynets vurdering at dette er en medvirkende årsak til bankens svært høye misligholdstall. Finanstilsynet vil peke på at utstrakt bruk av sjablongssatser kan medføre manglende etterlevelse av avslagsplikten i finansavtalen som skal være basert på en vurdering av den enkeltes betjeningsevne. Finanstilsynet viser i den sammenheng til finansavtaleloven § 5-2 og § 5-4. Styret sier i sitt svar at de innhenter informasjon om kundens inntekt og gjeld med tilhørende vilkår. Videre fremgår det at selv om betjeningsevneberegningen er en forenkling av virkeligheten, er den meget spesifikk for den enkelte søker. Finanstilsynet fastholder at banken på mange områder har benyttet sjablongssatser, som til dels har vært for lave, og dermed kan ha medført overvurdering av kunders betjeningsevne. Finanstilsynet forventer at banken vil iverksette tiltak for å rette denne systematiske svakheten i vurderingen av betjeningsevne. Finanstilsynet merker seg av mottatt compliance-rapport for 3. kvartal 2023 at det ikke er avdekket alvorlige avvik i kvartalet, men at det er avdekket flere "middels avvik" med tilhørende forslag til løsninger:

- løsning for bedre å beregne kostnader til bilhold i alle land. Det benyttes i dag en sjablong metode som overestimerer kostnader dersom kunden ikke har bil, og underestimerer dersom kunden har bil
- vurdere kostnader til barnehage, SFO, forsikringer, klær, sko, møbler, fritidsaktiviteter, drivstoff etc. i Spania
- tiltak for å sikre at det er lønnsdokumentasjon på alle finske saker

Videre noterer Finanstilsynet av "Forslag til forbedringer på saker som ikke er definert som avvik" bl.a. at i betjeningsevne modellen i Norge bør beregning av kostnader til å betjene eksisterende kredittkortgjeld endres fra 10 års nedbetaling til 5 års nedbetaling, det bør vurderes om sjablongverdiene for levekostnader i Sverige og Finland er høye nok, om avdragstiden på boliglån i Sverige bør justeres, om renten som benyttes på å beregne kostnaden på eksisterende usikrede lån i Finland er realistisk, og om det i Finland bør legges til kostnader for vedlikehold, skatter og avgifter for egen bolig.

Finanstilsynet forventer at styret innfører tiltak knyttet til ovennevnte svakheter samt vurderer andre avhjelpende tiltak. Finanstilsynet noterer videre av mottatt risikorapport for 3. kvartal 2023 at det er gjort enkelte økninger i satser og cut-off verdier 21. august og 15. september 2023.

I foreløpig tilsynsrapport ba Finanstilsynet styret vurdere behovet for en buffer i betjeningsevnevurderingen sett i lys av at Finanstilsynet vurderer at banken kan ha overvurdert kunders betjeningsevne med utstrakt bruk av sjablongsatser. Finanstilsynet merker seg av styrets svar at banken i løpet av 2023 vil vurdere om det er behov for en buffer i betjeningsevneberegningen for å kompensere for svakheter i modellen. Dersom banken ikke finner at innføringen av en buffer er hensiktsmessig, legger Finanstilsynet til grunn at banken vil iverksette andre tiltak for å motvirke at bruken av sjablongsatser fører til feil i beregningen av kundenes betjeningsevne.

2.3.4 Kredittsaker

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens kredittsaker inneholder for lite informasjon og at det dermed var vanskelig å danne seg et bilde av saksforholdet, herunder hvilke vurderinger og forutsetninger som er lagt til grunn ved betjeningsevnevurderingen. Finanstilsynet forventet at styret sikret at det ble etablert gode saksmaler som utgangspunkt for dokumentasjon av kredittvurderingen og at banken etterlever EBAs retningslinjer for innvilgelse og overvåking av lån punkt 94. Det fremkommer av styrets svarbrev at banken i etterkant av det stedlige tilsynet har etablert nye saksmaler som er i tråd med ovennevnte EBA-retningslinje. Dessuten gjennomføres løpende førstelinjekontroller for å sikre kvaliteten. Finanstilsynet tar styrets svar til etterretning.

2.3.5 Duolån¹⁹ og nedbetalingstid

I foreløpig tilsynsrapport ga Finanstilsynet uttrykk for at det var uklart hvilken nedbetalingstid som kunne fastsettes for duolån, og i hvilken grad duolån fulgte de generelle reglene i utlånsforskriften eller fleksibilitetskvoten. Det ble også stilt spørsmål ved om kunder med behov for refinansiering burde øke sine gjeldsforpliktelser. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvilken løpetid et duo-lån kan ha og sikre at det er samsvar mellom bankens retningslinjer i kreditthåndboken og det utfyllende vedlegget. Finanstilsynet merker seg styrets opplysning i svarbrevet om at banken har tydeliggjort oppsettet og vilkårene for duolån i bankens retningslinjer. Det framgår videre at løpetiden på refinansieringslånet kan variere, mens det nye lånet har en løpetid opptil 60 måneder. Finanstilsynet fastholder at et slikt produkt skjerper kravene til bankens saksbehandling, og at mange av kundene som kommer til banken for refinansiering kan være i en situasjon hvor de ikke bør øke sine låneforpliktelser. I slike tilfeller plikter banken å avslå søknadene.

2.3.6 Bruk av fleksibilitetsbestemmelsen

Det følger av utlånsforskriften § 15 at foretakenes styre skal fastsette rammer og retningslinjer for bruk av fleksibilitetsbestemmelsen. Dessuten forventes det at retningslinjene er så klargjørende at de kan legges til grunn ved kredittvurderingen, og at det er mulig å kontrollere at retningslinjene etterleveres. I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at banken ikke har nedfelt retningslinjer og rammer for bruk av fleksibilitetsbestemmelsen i sine retningslinjer. Finanstilsynet merker seg fra svarbrevet at styret vil oppdatere retningslinjen med rammer for bruk av fleksibilitetsbestemmelsen.

2.3.7 Agentenes rolle i kundebehandlingen

En finansagent er lånetilbyders medhjelper, og handler på vegne av foretaket de representerer. Det er foretakets ansvar å påse at deres agenter opptrer i samsvar med foretakets egne plikter.

¹⁹ Refinansieringslån og "cash-lån"

Finansforetaket vil være fullt ut ansvarlig for finansagentens virksomhet for foretaket, jf. finansforetaksloven § 13-4 tredje ledd.

Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på at bankens rutine for oppfølging av agentene ikke framstod operasjonalisert og egnet for oppfølging. Den var ikke datert, det fremgikk ikke hvem som var ansvarlig for oppfølgingen eller når rutinen sist var oppdatert.

Finanstilsynet pekte også på at frekvensen for kontroll av markedsføringen var angitt i lange intervaller. Intervallene framstod som uforholdsmessig lange tatt i betraktning hvor viktig denne markedsføringskanalen er for banken, og hvor omskiftelig annonsemarkedene er. Videre ble det påpekt at agentenes generelle markedsføring kan være markedsføring på vegne av banken, også der den ikke er knyttet direkte opp til bankens produkter, og at banken derfor må ha løpende kontroll med agentens markedsføring.

Den foreløpige rapporten viste også til at det var mangelfull dokumentasjon av kontakt mellom kunden og agenten, noe som heller ikke synes å være tema i kontakten mellom banken og agenten ved kontroller og oppfølging. Det var derfor uklart for Finanstilsynet om banken følger opp hvordan kundens interesser ivaretas i møte med agenten.

Det ble påpekt at bankens oppfølging av agentene og kontroll av markedsføring i all hovedsak ser ut til å være etterfølgende kontroll. Finanstilsynet kan ikke se at rutinene dekker behovet for oppfølging for å kunne ivareta bankens ansvar.

Styret gir i svarbrevet uttrykk for at banken har tilstrekkelig kontroll på agentene. Finanstilsynet tar til etterretning at banken vil utarbeide mer detaljerte og konkrete retningslinjer, og foreta hyppigere kontroller. Finanstilsynet forventer at banken har tett oppfølging av agentene, og understreker at det er foretakets ansvar å påse at deres agenter opptrer i samsvar med foretakets egne plikter.

2.3.8 Klagebehandling

Krav til organiseringen av klagebehandlingen følger av "Guidelines for complaints-handling for the securities (ESMA) and banking (EBA) sectors", 04/10/2018 – JC 2018 35. Dette er gjengitt i rundskriv 4/2019, hvor det kreves at banken har retningslinjer for klagebehandling, og at disse er offentliggjort.

I den foreløpige rapporten pekte Finanstilsynet på at bankens rutiner for klagebehandling ikke inneholdt en definisjon av hva som er en klage, at den ikke ga uttrykk for hvordan banken jobber med å følge opp klagebehandlingen systematisk eller hvordan den sikrer at kunden får den informasjonen den har krav på. Videre fremgikk det heller ikke hvem som har ansvaret for de ulike delene av rutinen, for eksempel rapporteringen, samt hvordan og om det skal kontrolleres at rutinen etterlevs og om fristene overholdes. På nettsidene var saksbehandlingsfristene ikke angitt.

Finanstilsynet ba styret påse at saksbehandlingstiden blir presisert på nettsidene, og sørge for at klagebehandlingsrutinen blir tilstrekkelig operasjonalisert og fulgt. Finanstilsynet merker seg at styret i svarbrevet opplyser at banken vil foreta de nødvendige endringer.

2.3.9 Bruk av e-post i kundebehandlingen

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at e-post som utgangspunkt er en åpen kommunikasjonskanal som andre kan få tilgang til. Økonomiske opplysninger er ikke definert som en særlig kategori personopplysninger i personvernforordningen som det stilles ekstra krav til behandlingen av, men det er like fullt opplysninger som en gjerne ønsker å holde for seg selv.

Finanstilsynet minnet også om at banken har taushetsplikt om en kundes personlige forhold, jf. finansforetaksloven § 16-2. I den foreløpige rapporten ble det derfor påpekt at det å benytte e-post til å kommunisere om taushetsbelagte opplysninger reiser spørsmål om sikkerheten ved behandlingen. Finanstilsynet ba banken redegjøre for hvilke vurderinger banken har gjort av e-post som kommunikasjonskanal, eventuelt hvilke rutiner banken har for hvilken kommunikasjon som tas på e-post og hvilken som eventuelt tas i andre kanaler. Finanstilsynet tar til etterretning at banken er i prosess med at etablere et nytt chat- og e-postsystem for kundekommunikasjon.

2.3.10 Purring og heving av kredittavtalen

I den foreløpige tilsynsrapporten pekte Finanstilsynet på at hvorvidt det foreligger vesentlig mislighold som begrunner heving av avtalen, beror på en helhetlig vurdering hvor misligholdets varighet, antall misligholdte terminer, tidligere mislighold, samt omfanget av misligholdet i kronebeløp opp mot total gjeld er av betydning. Bankens rutine for purringer angir at det sendes ut varsel om heving av avtalen [redacted] etter første purring, og at saken sendes til videre behandling hos Kreditor [redacted] etter varsel om heving av kredittavtalen er sendt ut.

Finanstilsynet påpekte at det var uklart hvilke rutiner banken har for å vurdere om det foreligger vesentlig mislighold. Banken tapte to saker i Finansklagenemnda i 2021 om nettopp heving av kredittavtaler, og nemnda uttalte at to ubetalte terminer ikke er nok, også der det tidligere har vært mislighold. Finanstilsynet ba banken redegjøre for om de har innrettet seg etter Finansklagenemndas vedtak, og hvilke tiltak som er gjort for å endre praksis. Finanstilsynet ba også om en redegjørelse for vurderinger av vesentlig mislighold, hvilken dialog banken har med kunden før avtalen heves og hvordan banken fanger opp mulige betalingsproblemer hos kunden for å forhindre at misligholdet blir vesentlig.

Finanstilsynet noterer at styret i sitt svar viser til at banken har innrettet seg etter Finansklagenemndas vedtak i de to aktuelle sakene, men at det ikke har vært gjennomført større prosessendringer. Det er derimot gjort noen endringer der forfalte beløp utgjør en beskjeden andel av resterende lån, og det er åpnet for større grad av utsettelse av frister. Banken viser for øvrig til at den følger markedspraksis.

Finanstilsynet noterer videre at banken vil gjennomgå rutinen for den norske inkassoprosessen i 4. kvartal 2023. Det forventes at banken foretar helhetlige vurderinger av om avtalen er vesentlig misligholdt før den heves, og Finanstilsynet understreker at to ubetalte terminer ikke er tilstrekkelig for å si at det foreligger vesentlig mislighold, også der det tidligere har vært mislighold. Dersom det skal benyttes automatiserte prosesser, slik banken viser til, må disse ta høyde for at det skal foretas en helhetlig vurdering.

2.3.11 Depositumskonto

Banken tilbyr depositumskonto gjennom Hybel.no og Husleie.no. Det kom fram under tilsynet at banken ikke har en enkelt konto til hver kunde som inngår avtale om depositumskonto. Det følger av husleieloven § 3-5 at beløpet skal settes på særskilt konto i leierens navn med vanlige rentevilkår.

Styret gir i sitt svarbrev uttrykk for at depositumsordningen tilfredsstillende kravene som angis i husleieloven § 3-5 ettersom kontoordningen er dekket av garantiordningen i Bankenes sikringsfond og at innskyterne har full oversikt over sine innskudd. Banken gir også uttrykk for at den eneste forskjellen er at banksystemet ikke gir egne kontonummer til hver enkelt, men et "del-kontonummer".

Finanstilsynet registrerer at banken vurderer at dette er i tråd med husleieloven. Finanstilsynet bemerker at ordlyden peker på at kontoen skal være i leietakers navn og at løsningen Lea tilbyr utfordrer dette. Finanstilsynet presiserer at dekning i garantiordningen og at innskyterne har oversikt over sine innskudd må som et minimum være på plass for at en løsning skal kunne tilfredsstille kravene i husleieloven.

3. OPERASJONELL RISIKO

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at det ikke var samsvar mellom bankens ramme for tap på hendelser knyttet til IT og bankens risikomatrix for operasjonell risiko. Videre pekte Finanstilsynet på at det er vanskelig å se sammenhengen mellom bankens ROS-analyse og styrets fastsatte risikotoleranse ettersom det benyttes ulike metodikk. Finanstilsynet noterer fra svarbrevet at styret vil sikre konsistens i risikorammeverket for operasjonell risiko ved å endre ramme for tap på hendelser knyttet til IT, og benytte samme rammeverk i bankens ROS-analyse og rammeverket for operasjonell risiko for øvrig.

Finanstilsynet vurderte i foreløpig tilsynsrapport at banken var utsatt for nøkkelpersonrisiko, herunder knyttet til risikostyrings- og etterlevelsesfunksjonen. Det ble pekt på at nøkkelpersonrisikoen i banken bør vurderes jevnlig og at det ved behov bør iverksettes risikoreduserende tiltak. Det fremkom under tilsynet at banken hadde planlagt en slik vurdering i april 2023, men at det ikke var gjennomført på tidspunkt for tilsynet. Finanstilsynet ba derfor i foreløpig tilsynsrapport styret redegjøre eventuelle risikoreduserende tiltak. Det fremkommer av styrets svarbrev at banken har gjennomført en kartlegging av nøkkelpersonrisiko i alle avdelinger. Det er laget en back up-plan i ledergruppen slik at det er en plan for hvem som skal overta deres ansvarsområder dersom noen brått slutter, og etterlevelsesområdet har blitt styrket. Se for øvrig punkt 1.3.

For øvrige forhold viser Finanstilsynet til egen SREP-vurdering.

4. LIKVIDITETSRISIKO

Innskuddsdekning

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på risiko i bankens forretningsmodell knyttet til et fåtall innskuddskilder for finansiering av utlån. I sitt tilsvarende redegjør styret for tiltak satt i gang for å utvide antall innskuddskilder. Finanstilsynet noterer at banken etter tilsynet i mars 2023 har etablert innskuddsprodukter i svenske kroner og at det er etablert et prosjekt for å tilby euro innskudd i Finland via bankens direktekanal, og eventuelt euro innskuddsprodukter i andre markeder og kanaler.

Etter Finanstilsynets vurdering har banken fortsatt risiko knyttet til en ensidig finansiering, ettersom bankens utlån hovedsakelig er finansiert med innskudd.

Rammer

Etter CRR/CRD IV-forskriften § 13 skal rammer for likviditetsrisiko fastsettes for ulike tidsrom, herunder intradag. Rammene skal sikre at foretaket har tilstrekkelige likvide eiendeler sett i forhold til kortsiktig gjeld. Foretaket skal også ha tilfredsstillende regler og prosedyrer for å kontrollere og begrense likviditetsrisiko. I foreløpig tilsynsrapport ba Finanstilsynet styret vurdere om målet for innskuddsdekning i bankens policy bør fastsettes som en ramme. Finanstilsynet tar til etterretning at

styret i policy vil presisere at minimumsnivået for innskuddsdekningsgrad skal anses som en ramme.

Stresstester og rapportering

Det følger av CRR/CRD IV-forskriften § 16 at finansforetak regelmessig skal gjennomføre stresstester for å vurdere likviditetssituasjonen. I lys av bankens finansieringsstruktur, pekte Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport på at stresstesten burde hensynta bortfall av innskudd i ulike markeder. Finanstilsynet tar til etterretning at banken fremover vil utvide stresstesting til å inkludere risiko for bortfall av innskudd.

I foreløpig tilsynsrapport anbefalte Finanstilsynet at bankens risikorapport også fremstiller risikoutviklingen for likviditetsindikatoren ved bruk av tidsserier. Finanstilsynet noterer opplysningen i svarbrevet om at banken fremover vil inkludere tidsserier for å følge utvikling i likviditetsrisikoen.

5. MARKEDSRISIKO

Strategi og overordnede retningslinjer

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at bankens investeringsrammer fremstår noe vide. Det er Finanstilsynets vurdering at risikoappetitten som gjenspeiles i risikorammene for markedsrisiko tilsier at styrets risikoappetitt for markedsrisiko er moderat. I bankens policy for markedsrisiko står at bankens markedsrisiko skal være lav. Finanstilsynet noterer av bankens tilsvar at styret vil innskrenke investeringsmandatet noe. Finanstilsynet ber om at oppdatert policy sendes Finanstilsynet etter at den er godkjent av styret.

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at banken nylig har tatt i bruk en ny metodikk hvor renterisiko vurderes med utgangspunkt i seks ulike rentescenarier over 19 ulike tidsintervaller, jf. EBA/GL/02/2018. I dokumentasjon fremlagt for Finanstilsynet fremgår det ikke om banken har foretatt en vurdering av om renterisikorammen benyttet ved måling av et parallellskift på 2 prosentpoeng er hensiktsmessig/riktig ved måling av renterisiko i de seks ulike rentescenariene banken har benyttet. Finanstilsynet påpekte at slik metodikken er implementert er det uklart om rammen tilsier en innstramming eller økning av risikoappetitten sammenlignet med tidligere metodikk og ba styret vurdere rammen for renterisiko i policyen. Finanstilsynet uttrykte en forventning om at styret påser at retningslinjene klargjøres.

Finanstilsynet merker seg at styret mener at implementering av EBA Guidelines for Interest Rate Risk in the Banking Book (IRRBB) med flere rentescenarier gjør modellen strengere og at rammen kan stå uendret, men at rammen vil bli vurdert fortløpende i lys av endringer i rentemarkedsforhold og størrelse på risikoeksponeringer i balansen. Finanstilsynet påpeker at en innføring av flere rentescenarier ikke i seg selv vil gjøre bankens modell for renterisiko strengere. Finanstilsynet ber styret påse at risikorammene vurderes på nytt ved innføring av ny metodikk. Finanstilsynet anbefaler videre at banken innarbeider rutiner for gjennomgang av styrende dokumenter ved vesentlige endringer i risikomålingsmetodikk.

Banken har økning i utlån i andre valutaer enn norske kroner. En svekkelse av norske kroner vil påvirke kapitaldekningen. I foreløpig rapport ba Finanstilsynet om en redegjørelse for hvordan dette følges opp. Finanstilsynet noterer fra styrets svarbrev at effekten av svekket kronekurs mot andre

valutaer estimeres i kapitalprognoser og at kapitalplanen hensyntar effekten av valutakursendringer gjennom justering av beregningsgrunnlaget i kapitaldekningsbrøken.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at det i policy og øvrig rammeverk ikke er satt krav til oppfølging av motpartsrisiko utover tillatt størrelse på enkeltinvesteringer. Finanstilsynet merker seg at banken vil sette i gang arbeidet med å etablere et styringsrammeverk for å kontrollere motpartsrisiko.

Rammer, stresstest og rapportering

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens rammer for likviditetsplasseringer er vide

Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at rammene for likviditetsplasseringer vil revideres i et endret mandat for markedsrisikopolicyen.

Rapportering

I foreløpig rapport stilte Finanstilsynet spørsmål ved note 10 i årsrapporten for 2022 hvor bankens likviditetsportefølje er klassifisert som ikke-rentesensitiv. Finanstilsynet merker seg av tilsvaret at det er iverksatt tiltak og at likviditetsporteføljen i fremtiden vil bli presentert som rentesensitiv.

6. OPPSUMMERING OG STATUS

Oppsummering av hovedpunktene i rapporten:

- Finanstilsynet mener banken har en kredittgivningspraksis som ensidig vektlegger lønnsomhet. Den planlagte høye utlånsveksten øker risikoen for en tiltagende kredittrisiko i bankens utlånsportefølje. Dette underbygges av at banken har et høyt misligholdsnivå (10,4 prosent ved utgangen av 2022²⁰) og ■ prosent i Norge per årsslutt 2022 hensyntatt porteføljesalg. Styrets langsiktige rammer for mislighold etter salg av porteføljer oppgis å være hele ■ prosent.
- Etter Finanstilsynets vurdering er tapsavsetningene for lave. Finanstilsynet peker bl.a. på forhold rundt identifisering, registrering og rapportering av betalingslettelser, at bankens terskel for å flytte lån fra trinn 1 til trinn 2 er for høy og at det er stor usikkerhet knyttet til tapsgrad/LGD. Videre peker Finanstilsynet på at det er usikkert om bankens nedgangsscenario i tilstrekkelig grad fanger opp effektene av en alvorlig nedgangskonjunktur og viktigheten av at det er samsvar mellom vektingen av og alvorlighetsgraden i scenarioene.
- Banken har gjennomgående en svak vurdering av kundenes betjeningsevne og en betydelig andel av kundene får problemer med å betjene lån som banken innvilger.

På denne bakgrunn finner Finanstilsynet grunn til å reise spørsmål ved om bankens kredittgivning er forsvarlig og i henhold til god forretningsskikk, jf. finansforetaksloven §13-5, og om banken klarer å balansere hensynet til kundene og bankens egne interesser på forsvarlig måte, jf. finansforetaksloven § 16-1.

Styret har i sitt svarbrev vist til at enkelte tiltak er eller skal iverksettes, jf. også mottatt compliance- og risikorapport for 3. kvartal 2023. Finanstilsynet forventer at styret følger opp de tiltakene det er

²⁰ 8,2 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2023

vist til i svarbrevet og nevnte rapporter, og de tilbakemeldingene fra Finanstilsynet som er gitt i denne rapporten.

Finanstilsynet ber om at banken innen 30. april 2024 ettersender følgende:

- Overordnet risikopolicy, jf. punkt 1.2
- Oppdatert fullmakt, jf. punkt 2.2.5
- Oppdatert styreinstruks, jf. punkt 2.3.1
- Oppdatert policy for kredittrisiko, jf. punkt 2.3.2
- Oppdatert retningslinje og kreditthåndbok, jf. punkt 2.3.3
- Oppdatert retningslinje med rammer for bruk av fleksibilitetsbestemmelsen, jf. punkt 2.3.7
- Oppdatert policy for markedsrisiko, jf. punkt 5.

Finanstilsynet ber også om en oversikt som viser alle planlagte tiltak og handlinger styret viser til i sitt tilsvarende foreløpige tilsynsrapport, med kort beskrivelse, hvem som er ansvarlig for gjennomføring, samt tidsplan og status for det enkelte tiltak. Finanstilsynet ber også om at oversikten omfatter tiltak og vurderinger Finanstilsynet har lagt til grunn, forventet eller bedt styret gjennomføre. Oversikten bes oversendt innen 30. april 2024. En oppdatert tiltaksplan med status per 30. juni 2024 bes oversendt innen 31. august 2024.

Kopi av denne rapporten bes oversendt valgt revisor.

For Finanstilsynet

May Camilla Bruun-Kallum
seksjonssjef

Anne Marie Romsaas
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.